

ЩОДО ЗАСАДНИЧИХ ПОНЯТЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОДАВАННЯМ ПРОЦЕСІВ

© Гінзбург М., 2010

Проаналізовано основні поняття, на яких ґрунтується ДСТУ 3966-2000, та запропоновано їхні дефініції.

Ключові слова: процесові поняття, процес, дія, подія, науково-технічна мова.

The fundamental concepts, on which the national standard DSTU 3966-2000 was based, are analyzed and their definitions are proposed.

Keywords: process concept, process, action, event, scientific-technical language.

Науково-технічна мова має описувати, пояснювати, характеризувати природні, технологічні й соціальні процеси, різноманітні явища й об'єкти матеріального світу. Зважаючи на це, вона потребує спеціальних засобів для того, щоб подавати змінювання об'єктів у часі, пов'язані з цим події, їхні наслідки, а також здатність до дії, ознаки, спричинені процесами тощо, тобто всі ці поняття, які традиційно називають **процесовими** [1].

Кожна мова має власні засоби подавання процесових понять. Засоби української мови почали досліджувати ще в 20-ті роки ХХ століття. Так, у праці О. Синявського [2, § 83–86], виданій уперше 1931 року, зроблено спробу розкласифікувати дієслова за доконаністю/недоконаністю, протяжністю/наворотністю (у сучасній термінології — повторюваністю). Через відомі події науковці повернулися до активного досліджування цих питань лише після 1991 року. Зокрема в засадничих роботах [1; 3–7] запропоновано шляхи розв'язання складних термінологічних проблем, пов'язаних з процесами. Ґрунтуючись на пропозиціях, викладених у [1] та деяких інших працях, розроблено та затверджено [8], у додатку Г до якого викладено правила позначання процесових понять. Проте й сьогодні йде дискусія щодо певних засадничих понять, покладених в основу цього стандарту: що таке **дія, подія, наслідок?** що таке **здатність до дії, ознаки, спричинені процесами?** На нашу думку, дати обґрунтовані відповіді на ці питання можна лише, виходячи із загальної класифікації понять, якими оперують автори фахових текстів.

Мета цієї статті — розглянувши основні категорії понять позамовної дійсності, визначити місце процесових понять і запропонувати дефініції деяких засадничих понять термінознавства.

1. Що таке процесові поняття?

Науково-технічна мова оперує поняттями відповідної предметної сфери. Загальні поняття будь-якої фахової мови відповідно до властивих їм ознак, характеру зв'язків та відношень об'єднуються в **категорії** — найширші поняття, що відображають найзагальніші та найсуттєвіші ознаки об'єктів.

Для науки й техніки найхарактернішими є такі **категорії понять** [9, с. 29; 10, с. 54]:

✓ категорія **предмет**, яка об'єднує речі (машини, пристрої, деталі, інструменти, матеріали, речовини тощо) та істот;

✓ категорія **процес**, яку утворюють поняття, що відбивають діяння/подіяння¹ одних предметів на інші, взаємодію, переміщення, змінювання об'єктів у часі та пов'язані з цим події;

¹ **Діяння/подіяння** — це впливання/вплинення одного об'єкта на інший, яке спричиняє в останньому зміни його властивостей або функціонування [11, п. 4.10]

- ✓ категорія **властивість**, яка об'єднує поняття, що характеризують якісні ознаки предметів та процесів;
- ✓ категорія **кількість**, яку утворюють поняття, що характеризують кількісні ознаки предметів та процесів (розрахункові поняття — параметри, характеристики, коефіцієнти, множники тощо);
- ✓ категорія **одиниці виміру**.

Зауважимо, що належність конкретного поняття до певної категорії **визначає лише його зміст (семантику), а не мовні засоби, використовувані для позначання (називання) поняття**. Наприклад, поняття *переміщення у воді* належить до категорії **процес**, поняття *властивість технічного об'єкта зберігати протягом певного часу в установлених межах значення всіх параметрів, які характеризують здатність виконувати потрібні функції в заданих режимах та умовах застосування, технічного обслуговування, зберігання та транспортування*, — до категорії **властивість**, а подавати їх можна різними мовними засобами: перше — дієсловом *плавати* та віддієслівним іменником *плавання*, а друге прикметником *надійний*, відприкметниковим іменником *надійність* та прислівником *надійно*. Таку належність певного поняття до категорій **предмет, процес, властивість, кількість** називатимемо відповідно **реальною предметністю**², **процесовістю, ознаковістю**³, **кількісністю** на відміну від **граматичної предметності, процесовості, ознаковості, кількісності**, пов'язаної з належністю певного слова до відповідної частини мови (іменника, дієслова, прикметника, числівника).

Основні мовні засоби, використовувані для подавання понять певної категорії, подано в табл. 1.

Таблиця 1.

Поняття певної категорії	Основні мовні засоби для їх подавання
предмет	іменник
процес	дієслово; віддієслівний іменник, що позначає опредметнений процес; дієприслівник
властивість	прикметник; дієприкметник; відприкметниковий або віддієприкметниковий іменник, що позначає опредметнену властивість; прислівник; дієприслівник; дієслово
кількість	числівник; іменник
одиниця виміру	іменник

Характерною особливістю термінології є системність, тобто кожен термін своєю будовою має відображати співвідношення між позначуваним поняттям і пов'язаними з ним поняттями. Зважаючи на це, означимо **процесові поняття** як сукупність взаємопов'язаних понять, що містить усі поняття категорії **процес**, а також ті поняття категорій **предмет, властивість та кількість**, назви яких походять від назв відповідних процесів.

Процесові поняття вельми важливі для фахової мови, бо в природі, техніці та суспільстві постійно все змінюється. Проте фахові тексти містять також інші поняття, які не є процесовими. Це предмети (речі та істоти), а також їхні властивості, які в уявленні стародавніх людей були незмінні, що знайшло відбиття у мові — їхні назви первинні і не пов'язані з процесами. Часто навпаки від цих первинних назв утворилися назви процесів, а від них — інші процесові поняття. Наприклад:

земля → *приземлювати(ся) // приземлити(ся)* → *приземлювання // приземлення*
→ *приземлювальний*
→ *приземлений* → *приземленість*
або *зелений* → *зеленіти // позеленіти* → *позеленілий*.

² Це поняття також позначають терміном **власне-предметність** [12, с. 47].

³ Терміном **ознаковість** позначатимемо належність поняття до категорії **властивість**, бо від іменника **властивість** не можна утворити відповідний термін.

2. Класифікація процесів позамовної дійсності за триванням

Світ навколо нас — це сукупність матеріальних об'єктів, які постійно змінюються і взаємодіють між собою. Із цього різноманіття дослідник, виходячи з фахових міркувань (можливо, інтуїтивних), виділяє окремі процеси, абстрагуючись від усього, на його погляд, несуттєвого. Відповідно він визначає певні стани (зокрема моменти часу) за початкову та кінцеву межі окремого процесу. При цьому, безумовно, поняття початку та кінця відносні в тому розумінні, що початкова та кінцева межі виділеного процесу є одночасно кінцевою межею попереднього та початковою межею наступного процесів відповідно. Зважаючи на це, будь-який процес, що має скінченну тривалість, можна розчленувати на три фази: **початок**, **дія**, **кінець** (рис. 1) [13, с. 75]. Початок та кінець процесу зазвичай розглядають як початкову та кінцеву межі з нульовою тривалістю (тобто як **події**).

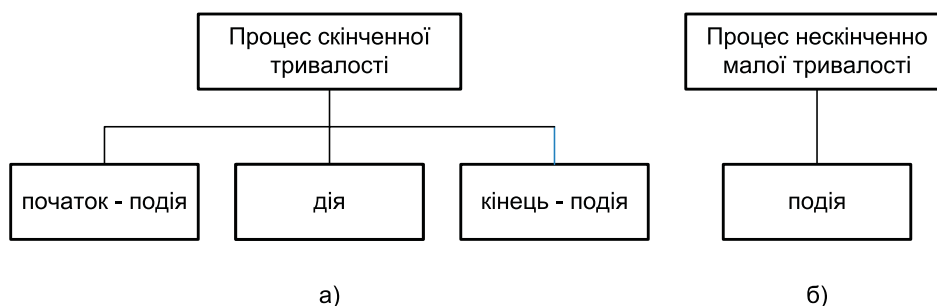

Рис. 1. Зв'язок між поняттями **процес**, **дія** і **подія**

Різні фази процесу мовці позначають як спільнокореновими дієсловами, так і дієсловами з різними коренями. Розгляньмо приклади.

Приклад 1. *Петренко вступив у ВНЗ, учився п'ять років та вивчився на програмника.*

У цьому прикладі дія **вчитися** має скінченну тривалість (п'ять років), початком процесу є **вступ** (зарахування) до ВНЗ, а кінцем навчання — момент, коли людина **вивчилася**, тобто одержала диплом. Очевидно, що вступ до ВНЗ та кінець навчання — це події, тривалість яких можна вважати нульовою. Дієслова **вчитися** та **вивчитися** — спільнокореневі, тобто мовці кінцеву подію **вивчитися** співвідносять із дією **вчитися**, а початкову подію **вступити** — із попередньою дією **вступати**: *Петренко вступав до ВНЗ і за результатами конкурсу вступив*. Дієслова **вступати** та **вступити** також спільнокореневі, перше позначає дію, а друге — подію (вступ до ВНЗ), яка є кінцем попереднього процесу **вступати** і одночасно початком наступного процесу **вчитися**. Ознакою будь-якої події є **результативність** (перехід в іншу якість).

Якщо ж мова не має співвідносних дієслів, що позначають початок і кінець процесу, то вживають дієслово з іншим коренем або словосполучку дієслова, що позначає певну дію, з фазовим дієсловом **почати** чи **закінчити** (**припинити**). Наприклад, *автомобіль зрушив з місця (почав рухатися), рухався протягом години зі швидкістю 60 км/год та зупинився (припинив рухатися)*.

Щодо кінця процесу треба зауважити, що є два різновиди кінцевої межі [13, с. 117]:

а) абсолютна межа, після якої процес припиняється внаслідок вичерпаності. Наприклад, *метеорит упав на Землю*;

б) відносна (проміжна) межа, після досягнення якої процес може продовжуватися на новому рівні, а сама досягнута межа стає новою точкою відліку. Наприклад: *Човен доплив до міста та продовжував плисти далі*.

Конкретний процес може взагалі не мати початку та/або кінця, якщо він почався досить давно, завершиться дуже не скоро або ці події мовцеві невідомі. Це можна проілюструвати такими прикладами.

Приклад 2. *Сонце випромінює не тільки видиме світло, а й ширший спектр хвиль* (цей процес із погляду тривалості історії людства можна вважати таким, що не має ані початку, ані кінця);

Приклад 3. *Метеорит падає під кутом 65° до поверхні Землі та впав на околиці села* (процес із погляду земного спостерігача не має початку, але має кінець — момент, коли метеорит **впав**).

Приклад 4. Човен *відплив* від берега і *пливе* за течією зі швидкістю 10 м/с (процес із погляду спостерігача на пристані має початок — момент, коли човен **відплив**, але не має кінця).

Отже, **дія завжди має певну тривалість** — **скінченну** чи **нескінченно велику**. Залежно від тривалості дії, процес позначають **відрезком прямої** (приклад 1), **нескінченною прямою** (приклад 2) або **променем** (приклади 3 та 4), як це зроблено на рис. 2 (позиції 1-4 відповідно). Найвні початкові та кінцеві межі на рис. 2 подано **точками**, які мають певний розмір лише для наочності, бо тривалість позначуваних ними подій (початку та кінця процесу) ми вважаємо нульовою (нескінченно малою).

Те, що конкретний процес не має початку та/або кінця, аж ніяк не означає, що подібні процеси принципово не можуть мати початок чи кінець. У тому, що це не так, легко переконатися, перебудувавши речення у прикладі 4: Човен *відплив* від берега, *пливе* за течією і *ввечері допливе* до міста.

Окрім розглянутих вище тривалих процесів (тобто процесів певної скінченної чи нескінченної тривалості), є процеси, тривалість яких у край малу (прямує до нуля) і нею можна знехтувати, тоді членування процесу на фази (початок, дію та кінець) утрачає сенс, і ми маємо подію. Наприклад: газ *вибухнув*, автомобіль *спалахнув*, будівля *загорілась*, людина *закричала* (*крикнула*), спортсмен *стрибнув*, порушника *оштрафували*, статтю *опублікують*, науковому керівникові *подякували*. Геометрично це означає, що відрізок прямої [a, b] стягується в одну ізольовану точку (a → b), яка відбиває окрему подію (рис. 2 позиція 5). Отже, ізольований процес нульової тривалості не можна розчленувати на фази і це є подія (рис. 1б).

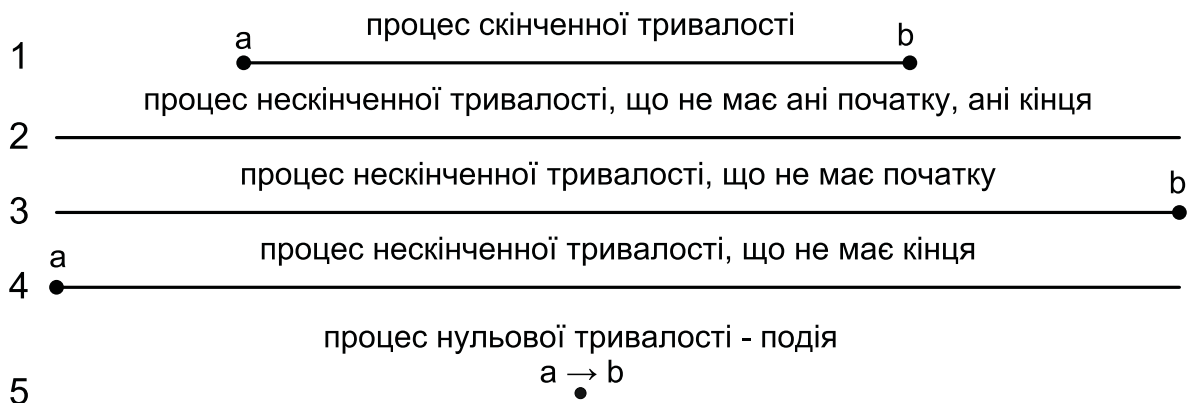

Рис. 2. Графічне відображення тривання процесів

Безумовно, нескінченна велика та нескінченно мала тривалість — це модель, яку широко використовують у природничих та технічних науках. Річ у тім, що кожна предметна сфера має власний масштаб часу t_m , який залежно від предметної області, умовно кажучи, може бути від наносекунди до тисячоліття. Певний процес має власну швидкість і відповідно свою сталу часу t_p . Залежно від співвідношення цих двох параметрів використовують ту чи іншу модель (табл. 2).

Таблиця 2.

Співвідношення	Модель процесу
$t_p \ll t_m$	процес нульової (нехтовно малої) тривалості ($t_p \rightarrow 0$)
$t_p \gg t_m$	процес нескінченно великої тривалості ($t_p \rightarrow \infty$)
у всіх інших випадках	процес скінченної тривалості

У процесу скінченної тривалості завжди дві межі (рис. 2 позиція 1). Процес нескінченно великої тривалості або не має меж узагалі (рис. 2 позиція 2), або має лише одну межу (рис. 2 позиції 3–4).

Виходячи з рис. 2, можна надати математичну інтерпретацію поняттям **процес**, **дія**, **подія** на осі часу, наведену в табл. 3.

Отже, відмінність між **процесом скінченної тривалості** та **дією** така сама, як між **відрезком** та **інтервалом** у математиці.

На рис. 2 подано одновимірну модель, що відбиває перебіг процесів у часі. Проте в багатьох випадках розглядають багатовимірний простір характеристик предмета (речі або істоти). Однією з найважливіших характеристик є час, якому відповідає вісь абсцис. Кожна точка такого багатовимірного простору співвіднесена з певним станом предмета. У цьому багатовимірному просторі **дії** відповідає лінія, проекція якої на ось абсцис має скінченну або нескінченно велику довжину, а **події** — лінія, перпендикулярна осі абсцис (її проекція на ось абсцис — це точка). Отже, з погляду філософії:

– **дія** — це «поступове» нагромадження кількісних змін, тобто плавний перехід з одного стану в інший;

– **подія** — це перехід кількісних змін у якісні, тобто «стрибок» з одного стану в інший за нехтовно малий (нульовий) проміжок часу.

Таблиця 3.

Поняття	Математична інтерпретація	Рисунок
процес	відрізок , що включає межі $[a, b]$	рис. 2 позиція 1
	нескінчений інтервал $(-\infty, +\infty)$	рис. 2 позиція 2
	промінь , що має лише кінцеву межу $(-\infty, b]$	рис. 2 позиція 3
	промінь , що має лише початкову межу $[a, +\infty)$	рис. 2 позиція 4
дія	інтервал , що не включає межі (a, b)	рис. 2 позиція 1
	нескінчений інтервал $(-\infty, +\infty)$	рис. 2 позиція 2
	нескінченний зліва інтервал $(-\infty, b)$	рис. 2 позиція 3
	нескінченний справа інтервал $(a, +\infty)$	рис. 2 позиція 4
подія	точка	рис. 2 позиції 1, 3, 4, 5

«Поступовість» і «стрибок» — два нерозривно пов'язані боки єдиного процесу розвитку. Діалектична єдність цих боків зумовлює як послідовність, так і якісне розрізнення між послідовними етапами розвитку. Ця розрізненість і зв'язок, як відомо, знаходять своє відображення в еволюції та революції як етапах розвитку природничих і соціальних процесів. Безумовно, «стрибок» за нульовий проміжок часу — це модельний опис, який використовують, коли досліджують процеси. У природі, зазвичай, немає таких різких «стрибків».

Зважаючи на все викладене вище, можна так означити поняття **процес**, **дія** і **подія**:

– **процес** — це змінювання або змінення стану предмета (речі або істоти);

– **дія** — це фаза процесу скінченної чи нескінченно великої тривалості, яка не містить початкової та кінцевої меж;

– **подія** — це фаза (початкова або кінцева) процесу скінченної чи нескінченно великої тривалості або процес нескінченно малої (нехтовно малої або нульової) тривалості.

Тобто **процес** — це найширше поняття (з погляду філософії — категорія), а **дія** і **подія**, зазвичай, відповідають фазам процесу (рис. 1 а), тобто між ними і **процесом** є частинний зв'язок (зв'язок частина-ціле).

3. Мовні засоби відображення процесу, дії і події

Українська мова має єдиний засіб розрізнити **дії** та **події** — це граматичне значення виду дієслова. Вид як граматична категорія може мати лише два граматичні значення: **недоконаний** та **доконаний**. Категорія виду властива всім без винятку дієсловам. Залежно від того, на яке питання (*що робити?* чи *що зробити?*) відповідає певне дієслово, визначають граматичне значення його виду.

Саме категорія виду відображає можливість мовця подати процеси позамовної дійсності у двох виявах: або як цілісні, або як нецілісні. Дієслова недоконаного виду передають процес розгортання динамічної ознаки, тоді як дієслова доконаного виду — цілісність і завершеність [12, с. 224–225]. Зважаючи на це, у ДСТУ 3966-2000 [8, додаток Г] цілком правильно визначено, що **дії** подають дієсловами недоконаного виду, а **події** — дієсловами доконаного виду.

Для назв **дій** і **подій** фахова мова, окрім дієслів, широко вживає **віддієслівні іменники**, тобто утворені від дієслівних основ іменники, які означають опрідметнені дії та події. Особливістю української мови [12, с. с. 116, 148, 287] є те, що:

- 1) віддієслівні іменники означають практично⁴ те саме, що й дієслова, від яких їх утворено, але виконують у реченні типові для іменника функції підмета або керованого другорядного члена речення;
- 2) із дієслівних категорій українські віддієслівні іменники зберігають у дещо модифікованому вигляді лише категорію виду початкового дієслова, від якого їх утворено.

Отже, будь-який процес скінченної тривалості ми, зазвичай, позначаємо трьома дієсловами (або віддієслівними іменниками):

- 1) початок — дієсловом доконаного виду або утвореним від нього іменником;
- 2) дію — дієсловом недоконаного виду або утвореним від нього іменником;
- 3) кінець — дієсловом доконаного виду або утвореним від нього іменником.

Здебільшого дієслово недоконаного виду (що позначає дію) та дієслово доконаного виду (що позначає кінцеву подію) є видовою парою. Так само різняться з погляду нецілісності / цілісності віддієслівні іменники, утворені від цих дієслів [15].

Зважаючи на викладене вище, не можна вважати правильними терміни **недоконаний** та **доконаний процес**, які часто вживають у значенні **дія** та **подія**. Процес може бути певної скінченної тривалості (тоді він складається з однієї **дії** та двох **подій**) або нескінченно великої тривалості (тоді він складається лише з **дії** або з **дії** та однієї **події**) або нульової тривалості (**подія**). Так само неправильним є термін **доконана дія**.

4. Термінознавство як міждисциплінарна галузь знань

Термінологічна робота пов'язана із систематичним збиранням, описуванням і подаванням понять та відповідних термінів [16, п. 3.6.1]. Вона суттєво відрізняється від укладання словників загальноживаної лексики, які фіксують наявне слововживання, що не суперечить нормам літературної мови. Термінологи ж аналізують, систематизують та класифікують поняття і на підставі цього визначають, наскільки наявні терміни відповідають позначуваним поняттям та іншим вимогам (і не лише мовним), яким має задовольняти кожен термін як член певної терміносистеми, а за потреби пропонують нові терміни [9, с. 5]. Для методичного забезпечення термінологічної роботи виникла спеціальна наука — **термінознавство**, що досліджує структуру, утворення, розвиток, уживання та підтримування **термінологій** у різних **предметних сферах** [16, п. 3.5.2]. Природа термінології — як множини термінів, яка позначає систему понять певної галузі науки засобами природної мови, — зумовила міждисциплінарний характер термінознавства, що широко використовує поняття та методи логіки, філософії, мовознавства, природничих і технічних наук, а також запозичує деякі їхні терміни. Наприклад, систематизація і класифікація понять ґрунтується на методах логіки, мовні засоби описують за допомогою понять мовознавства, а природничі явища та технологічні операції — за допомогою понять відповідних предметних сфер.

Проте ознаками термінознавства як самостійної галузі знань є не тільки наявність власних засобів дослідження [7, с. 5], а й фундаментальних для термінознавства понять та відповідних термінів. Такими, зокрема, є терміни **процес**, **дія**, **подія**, **стан**, що їх у природничих науках і техніці вживають у зовсім інших значеннях, ніж, наприклад, у мовознавстві.

Висновки

1. У термінознавстві треба чітко розрізняти **реальну предметність**, **процесовість**, **ознаковість**, **кількісність**, зумовлену належністю певного поняття до відповідної категорій **предмет**, **процес**, **властивість**, **кількість**, та **граматичну предметність**, **процесовість**, **ознаковість**, **кількісність**, пов'язану відповідно з належністю терміна до класу іменників, дієслів, прикметників, числівників.

---

⁴ Дієслова називають конкретні дії та події, тоді як віддієслівні іменники внаслідок опредметнення можуть називати не тільки конкретні дії та події, а й певне загальне уявлення про них. От як пояснював цю значеннєву відмінність Б. Антоненко-Давидович, порівнюючи дві фрази: «Я не люблю заучувати» і «Я не люблю заучування». Друга фраза має далеко ширше поняття, бо в ній мовиться про те, що людині взагалі не подобається, коли щось завчають, тимчасом як у першій фразі йдеться лише про те, що їй самій не подобається заучувати [14, с. 102].

2. **Процесові поняття** — це сукупність взаємопов'язаних понять, що містить усі поняття категорії **процес**, а також ті поняття категорій **предмет**, **властивість** та **кількість**, назви яких походять від назв відповідних процесів.

3. **Процес** — це найширше поняття (категорія), що відбиває найзагальніші та найсуттєвіші ознаки позамовної дійсності, пов'язані зі змінюванням або змінням стану предметів (речей чи істот).

4. **Дія** — це фаза процесу скінченної чи нескінченно великої тривалості, яка не містить початкової та кінцевої меж. Дія відбиває нагромадження кількісних змін, тобто плавний перехід з одного стану в інший.

5. **Подія** — це фаза (початкова або кінцева) процесу скінченної чи нескінченно великої тривалості або процес нескінченно малої (нехтовно малої або нульової) тривалості. Подія відбиває перехід кількісних змін у якісні, тобто «стрибок» з одного стану в інший за нехтовно малий (нульовий) проміжок часу.

6. Запропонована інженерна (математична) та філософська інтерпретація понять **процес**, **дія** і **подія** дасть змогу відмежувати фундаментальні для термінознавства наукові поняття від інших понять, поименованих цими мовними одиницями у загальнолітературній мові або в терміно-системах інших наук.

1. Російсько-український словник наукової і технічної мови (термінологія процесових понять) / О. Войналович, В. Моргунок. — К.: Вирій, Сталкер, 1997. — 256 с. 2. Синявський О. Норми української літературної мови / О. Синявський. — Л.: Українське видавництво, 1941. — 363 с. — Режим доступу: <http://r2u.org.ua>. 3. Моргунок В. С. Зауваження щодо опрацювання державних стандартів з науково-технічної термінології / В. С. Моргунок. — К., 1993. — 32 с. — (Препринт / АН України, Ін-т проблем міцності). 4. Російсько-український та українсько-російський словник з радіоелектроніки / Б. Рицар, К. Семенистий, І. Кочан, за ред. Б. Рицара. — Л.: Логос, 1995. — 608 с. 5. Перхач В. Дія — діяння / В. Перхач, Б. Іванків // Науково-технічне слово. — 1995. — № 1 (4). — С. 88–118. 6. Ярема С. Про вжиток іменників на -ння у зв'язку з ДСТУ 3966-2000 / С. Ярема // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». — 2002. — № 453. — С. 228–231. 7. Російсько-український словник фізичної термінології / М. О. Вакуленко, за ред. проф. О. В. Вакуленка (додаток: «Російсько-український фізичний словник»: Близько 6 000 термінів). — К., 1996. — 236 с. 8. Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять: ДСТУ 3966-2000. — К.: Держстандарт України, 2000. — 32 с. — (Національний стандарт України). 9. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики / Д. С. Лотте. — М.: изд-во АН СССР, 1961. — 158 с. 10. Канделаки Т. Л. Системы научных понятий и системы терминов / Т. Л. Канделаки // Вопросы разработки механизированной информационно-поисковой системы. — М.: НИИТЭХИМ, 1965. — Вып. 3. — С. 51–90. 11. Технічні засоби вимірювання та керування в промислових процесах. Ч. 1. Основні поняття. Терміни та визначення: ДСТУ 3956-2000 — К.: Держстандарт України, 2000. — 71 с. — (Національний стандарт України). 12. Вихованець І. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська, за ред. І. Вихованця. — К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. — 400 с. 13. Соколова С. О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові / С. О. Соколова. — К.: Наук. думка, 2003. — 285 с. 14. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антоненко-Давидович. — К.: Вид. дім «КМ Academia», 1994. — 254 с. 15. Гінзбург М. Дієслівна категорія виду: практичні висновки для термінознавства з положень теоретичної морфології / М. Гінзбург // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». — 2006. — № 559. — С. 7–13. 16. Термінологічна робота: Словник термінів. Ч. 1. Теорія та використання (ISO 1087-1:2000, IDT): ДСТУ ISO 1087-1:2007. — К.: Держспоживстандарт України, 2008. — 36 с. — (Національний стандарт України).